

NOORD-BRABANT

P.H. Vos

Over de spelling

P.H. Vos, *Spellingsvoorstel i.v.m. dialectdictees in de provincie Noord-Brabant*, 1995 (verkrijgbaar bij het Provinciaal Genootschap in 's-Hertogenbosch).

Het voorstel is bedoeld om wat eenheid te brengen in de spelling van het Noord-Brabants, het maakt de gebruiker bewust van de keuzes die men moet maken, maar laat de vrijheid om die keuzes te maken (b.v.: noteert men precies wat men hoort of globaliseert men een beetje zoals bij de ABN-spelling om het woordbeeld duidelijker te houden: dus b.v. geen assimilaties en geen *p*, *t*, *ch* aan het eind van een woord i.p.v. *b*, *d*, *g* etc).

Hier volgt een verkorte weergave van het optekensysteem. Eerst de klinkers, links de korte en rechts de lange. Daarachter de voorbeelden in Nederlands, vreemde talen of soms dialect.

<i>ie</i> en <i>ie</i> .	Zoals in <i>Piet</i> en <i>pier</i> .
<i>i</i> en <i>ee</i>	Zoals in <i>gekir</i> en <i>keer</i> .
<i>i</i>	Als de <i>i</i> wat anders klinkt: <i>fist</i> = feest.
<i>é</i> en <i>ée</i>	Als in <i>stem</i> en <i>sanitair</i> (Nederlandse uitspraak).
<i>æ</i>	Als de klank anders is als <i>ee</i> , <i>ée</i> of <i>èè</i> of a-achtig.
<i>è</i> en <i>èè</i>	Als in <i>pet</i> en Fr. <i>air</i> (lucht).
<i>uu</i> en <i>uu</i> .	Als in <i>minuut</i> en <i>schuur</i> .
<i>u</i> en <i>eu</i>	Als in <i>put</i> en <i>deur</i> .
<i>ù</i>	Als de klinker anders is dan <i>u</i> en <i>ö</i> .
<i>ö</i> en <i>èù</i>	Als in <i>löss</i> en <i>freule</i> .
<i>oe</i> en <i>oe</i> .	Als in <i>boek</i> en <i>boer</i> .
<i>o</i> en <i>oo</i>	Als in <i>hond</i> en <i>hoor</i> .
<u><i>o</i></u> en <u><i>oo</i></u>	Als de klank anders is dan <i>o/oo</i> en <i>ò/ao</i> .
<i>ò</i> en <i>ao</i>	Als in <i>sok</i> en <i>controle</i> .
<i>a</i> en <i>aa</i>	Als in <i>bad</i> en Eng. <i>ask</i> (vragen).
<i>á</i> en <i>áá</i>	Als in <i>badje</i> en <i>zaak</i> .
<i>e</i>	Onbeklemtoonde u-achtige klank zoals in <i>de</i> en <i>me</i> .

Wordt soms ook wel met een apostrof aangegeven: *d'n*, *'t*, *'ne*, *'n*.

Een lange klank wordt hier dus aangegeven door de letter voor de korte twee maal te noteren (*ée*, *áá*) of door een punt te plaatsen: *ie.*, *uu.*, *oe*. In open lettergreep spellen we hier de lange klinkers met twee letters. Een naslag of tweetoppigheid wordt bij de lange klanken weergegeven

door een [^] op de tweede letter (b.v.: *dreûg* = droog). Als men niet zeker is van de uitspraak (b.v.: *béd* of *bèd?*), kan men de accenten weglaten (*bed*). Een dalende of stijgende tweeklank wordt aangegeven door een korte of lange klank (al dan niet met naslag) te laten volgen c.q. te laten voorafgaan door een *j* of *w* (*hòws*, *haojs* = huis; *bjist* = beest). Om misverstanden te voorkomen schrijve men *i-j/ee-j*, *eu-j*, *oo-w* (streepje ertussen). Als men de *ee*, *eu* of *oo* van *beek*, *beuk* of *boom* bedoelt, schrijve men *beejk*, *beujk* en *boowm*. Eventueel kan ook de ABN-spelling van tweeklanken gebruikt worden: *ei/ij*, *ou/au*. Een neusklink (nasalering) wordt aangegeven met ~ boven ieder letterteken (*hõõnd* is hond).

Medeklinkers: meestal zoals in het Nederlands. Om het woordbeeld duidelijker te houden kiezen we er hier voor *b*, *d*, *g* op het eind van een woord (of deel van een samenstelling) niet als *p*, *t*, *ch* te spellen, al klinken ze zo. De *G* stelt een stemhebbende *k* voor: Fr. *garçon*, *baG-boord* (bakboord). Verder:

t, *d*, *s*, *z*, *l*, *ŋ* zijn zogenaamde "weke dentalen" (vgl. Duitse *Mann*, *Wasser*).

sr, *zr*, *rs* of *rz* is de "sibilantische" of "suizende *r*".

ng in *bang*, *n-g* in *on-gans*.

nk als men *ngk* hoort (bank); *n-k* als men *n + k* hoort (*tun-ke* = tonnetje).

Helemaal correct zijn de Noord-Brabantse RND-zinnetjes overigens niet. Daarom volgt hier een lijstje met de juiste verklanking van het woord in het betreffende dialect. De nummers verwijzen naar de nummers in de zinnen: 1. *nòr*; 2. *gegaon*; 3. *brèmbisseme*; 4. *mì*; 5. *mèèndje*; 6. *no*; 7. *gegon*; 8. *-bizzeme*; 9. *laer*; 10. moet waarschijnlijk *wòrre* zijn; 11. moet *as* of *aas* zijn; 12. moet waarschijnlijk *-voogel* zijn.

- RND zin 82: Haar dochtertje ging met een korfje naar 't bos om braambezijs/braambeziën te plukken.

Teteringen   *dər duxtərt.jə is me.ijət kœrfkə nɔ:dbus brɛmbeːzis gɔ:m pləkə*
D'r dochtertje is meej 't kœrfke nao 't bos brémbeezijs gaon plukke.

Roosendaal   *dər mɛskən is meːjtkarəfkənɔʔ bɔsʒəgu'n um brɛ:mbeːzis tə pləkə*
D'r mésken ies meej 't kurfke nao 't bès gegoon om bréémbeezijs te plukke.

Tilburg	dər mæskə ɪs meːjəŋ kœrəfkə nɔrdbus χəɡu:n um brembezəmə tə pləkə D'r mèske is meej 'n kœrfke nor (1) 't bos gegoon (2) om brémbizzeme (3) te plukke.
Haps	œr de_rkə ɪs mɪːme:ntʃə nɔːd busχəɡəːn ʌm brʊ.mbe.ːrə tə plʌ.kə Ōr dérke is mi 'n mééntsje nò 't bos gegon um brom- béère te plukke.
Gemert	hœr darskə ɪsmɪ əmāːntjə nɔt bɔs χəɡɔn ʌmbrembɪzɪŋə tə pləkə Heur durske is mi (4) 'n māāndje (5) nò (6) 't bɔs gegòn (7) um brémbizzinge (8) te plukke.
Veldhoven	dərmæskə ɪsmɪ əmentjə nɔ də mɑːstχəɡɔn ʌm brembeːzɪs tə plœ.kə D'r mèske is mi 'n méndje nò de maast gegòn um brémbééjzies te plökke.

• RND zin 83: Daar is een sport uit/van die ladder.

Teteringen	dœ:r ɪzən spɔrt vən di liːr Daor is 'n sport vān die lie.r (9).
Roosendaal	dʌz nə spɔrt œːti liːr D' us 'ne spòrt èùt die liê.r.
Tilburg	dər ɪzənə spɔrtœtə leːr D'r is 'ne spòrt öt de leer.
Haps	dœ:rɪzənə sprœːt fandi liːr Dòr is 'ne spreût van die liê.r.
Gemert	dœ:r ɪzənəsprœːt ɔːtileːr Daor is 'ne spreût aojt die lééjr.
Veldhoven	dœ:rɪzənsprœːt œːtileːr D'r is 'n spraowt öt die leêr.

• RND zin 1: Als de kippen een sperwer zien, zijn ze bang.

Teteringen	az də kɪpə nə spɛrwɔr zɪn zɛn zə bɑŋ As de kieppe 'ne spérwer zien, zén ze báng.
Roosendaal	az də tɪtə nə klɑːmpɛr zɪn dən zɛn zə bɑŋ Ás de tiette 'ne kláámper zie.n, dán zéén ze báng.

Tilburg	az dā kipə nə zɑntfə'gəl zin dan vʊrə zə bɑŋ Ás de kieppe ne zaandvoogel zien, dan worre (10) ze bang.
Haps	azdā hɛ nə ɛ nə spɛrwər zin da zin zə bɑŋ As de hénne éne spérwer zien, da zien ze bang.
Gemert	ã'stə hɛnə ənəspærwər zin hɛbəzəskrik Áás (11) de hénne 'ne spèrwer zien, hébbe ze skrik.
Veldhoven	ɑ stəhɛnə nə klampərt of klampfəgəl zi:n zɛnzəbɑ ŋ As de hénne 'ne klamperd/klampvoggel (12) zie.n, zén ze bang.